

СЕКЦІЯ 3. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПІВ ЦИКЛОВОЇ ЕКОНОМІКИ У ПІДПРИЄМНИЦТВІ

ВАШКІВ О. П.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри підприємництва і торгівлі*

БОЙЧИК І. М.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри підприємництва і торгівлі*

*Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль, Україна*

Розвиток українського підприємництва у першій чверті 21 століття відбувається у вкрай неоднозначних умовах. З одного боку, спостерігається негативний вплив кризових явищ як на глобальному, так і на національному рівнях у всіх сферах суспільного життя: економічній, соціальній, культурній, політичній, екологічній, правовій, моральній та ін. З іншого – парадигмальні зміни концептуального характеру, в основі яких необхідність переходу до циклової економіки та провадження підприємницької діяльності на нових принципах господарювання і критеріях ефективності.

Циклова економіка – це така промислова система, що є відновною або регенеративною за своїм задумом і структурою. Вона замінює концепцію «кінець терміну служби» продукції на концепцію її відновлення і переходу до використання поновлюваних джерел енергії. Циклова економіка виключає використання токсичних хімічних речовин, які перешкоджають повторному їх використанню, і спрямована на запобігання утворенню відходів через попередньо продуману і узгоджену розробку чи дизайн виробів, матеріалів, систем і у підсумку – підприємницьких бізнес-моделей.

«Сьогодні в більшості країн світу переважає лінійна модель економіки, за якої ресурси добуваються, переробляються та перетворюються на відходи, що не мають подальшого застосування. Відтак, виснажуються надра, забруднюється довкілля, накопичуються відходи, що призводить до деградації природних систем та екологічних катастроф» [1, с. 72], загострюється проблема обмеженості ресурсів, посилюється зростання споживчого попиту. Останній, зі свого боку, зумовлює нестійке надмірне використання ресурсів, що призводить у кінцевому підсумку до зростання цін та нестабільності на багатьох ринках.

На протигагу лінійній економіці, принципи циклової економіки орієнтують підприємницькі структури на забезпечення відповідних умов для перепроєктування своєї продукції на системному рівні, яка після використання буде готовою до повторного застосування чи переробки. З моменту

проектування продукція стає частиною загального потоку замкненого циклу, а модель господарювання перебирає на себе усі ознаки відновлювальної економіки.

Принципи функціонування циклової економіки постають з концепції Г. Дейлі про «порожній» і «повний» світ [2]. Неокласична (лінійна) економіка формувалася в умовах «порожнього світу», де ще не виникало очевидного конфлікту між економікою і екосферою, «чисельність населення була незначною, а доступність природних ресурсів здавалася безмежною» [3, с. 9]. Однак, «через експоненціальне економічне зростання з часів Другої світової війни ми зараз живемо у повному світі, але ми як і раніше поводимося так, ніби він є порожнім, із достатнім простором і ресурсами для далекого майбуття» [2]. Сьогодні сукупне антропогенне навантаження на екосистему досягає максимуму, а «в деяких випадках, перевищує межі природи на локальному, регіональному та глобальному рівнях» [2]. Не зважаючи на це, у політичних і економічних колах сьогодні домінують погляди, щодо необхідності подальшого економічного зростання ставлячи людство на стезю екологічного колапсу. «Щоб змінити цю згубну траєкторію, ми повинні перейти до стабільної економіки, орієнтованої на якісний розвиток, на протидію кількісному зростанню та взаємоузгодженню економіки і глобальної екосфери» [2].

Вирішення зазначених проблем полягає у переході до економіки замкненого циклу (циклової економіки). Йдеться про включення підприємницьких структур у замкнений цикл, що дозволяє не лише переробляти відходи, але й уможливити їх повторне відновлення, використання, модернізацію і передбачає відповідний маркетинг товарів та їх компонентів у промисловості.

Сьогодні ці питання все активніше обговорюються в країнах Європейського Союзу. Зокрема впроваджується концепція циклової економіки, згідно з якою системи виробництва і споживання потребують фундаментальних змін та перетворень, аби бути сталими та досягти до 2050 року цілі життя в межах можливостей нашої планети. У рамках стратегії для ЄС до 2020 р. Європейська комісія прийняла рішення щодо переходу до відновної економічної системи, яка стимулюватиме суттєве та довгострокове підвищення продуктивності використання ресурсів. У сфері підприємництва, відповідно до ухвалених рішень, передбачається побудова нових бізнес-моделей, в основі яких – принципи екологічного дизайну, ремонту, відновлення, повторного використання, обміну продукції і всебічного запобігання утворенню відходів.

Перші кроки у напрямку побудови циклової економіки робляться й в Україні. Зокрема, починаючи з 2013 р. Україна в числі шести країн Східного партнерства ЄС виконує програму «EaP GREEN», завдання якої – перехід до «зеленої» відновної економіки. Фінансування цієї програми здійснюється ЄС.

Показово, що одним з основних компонентів програми «EaP GREEN» є демонстраційний проект «Ресурсоефективне та чисте виробництво». Згідно з цим проектом у середовищі малого і середнього підприємництва поширюються принципи та підходи стосовно ефективного і ощадливого використання ресурсів [1, с. 72].

Такі зміни є лише початковим етапом у напрямку циклової економіки, проте їх перспективність – безперечна. Саме в їх основу закладається відповідь на низку фундаментальних викликів сучасності. Так, відновлювальна циклова модель економіки дозволяє відокремити економічне зростання та згубну залежність від первинних ресурсів. Економічний цикл розглядається як безперервний матеріальний потік, у якому ніщо з нього не втрачається.

Циклова економіка заснована на кількох простих принципах і у сфері підприємництва передбачає:

1) спрямованість на «дизайн без відходів». Відходів не існує, адже продукція проектується і оптимізується таким чином, аби її можна було розібрати і повторно використовувати після закінчення терміну служби. Таке поєднання життєвих циклів компонентів і продукції є визначальною характеристикою циклової економіки, позбавляючи її від необхідності утилізувати відходи;

2) циклічність передбачає чітке розмежування між витратними матеріалами і компонентами тривалого використання, які входять до складу готового виробу. Споживчі товари в цикловій економіці, на відміну від нинішніх, значною мірою складаються з біологічних компонентів або «нутрієнтів», які не є токсичними, навіть більше – можуть характеризуватись корисними властивостями. Вони можуть бути безпечно повернуті безпосередньо у біосферу через низку послідовного використання. Навпаки, вироби тривалого використання, виготовлені з технічних елементів, що містять метали і пластик та є непридатними для біосферної утилізації, з моменту проектування повинні передбачати їх повторне використання;

3) енергія, необхідна для функціонування циклу, за своєю природою повинна бути відновлюваною, завдяки чому знижується залежність від ресурсів і підвищується стійкість системи.

Стосовно технічних елементів виробу циклова економіка значною мірою замінює концепцію «споживач» концепцією «користувач». Відтак, основою домовленостей між компаніями та їх потенційними клієнтами-споживачами повинна стати продуктивність виробу. На відміну від сьогоденної економіки, що працює за принципом «купуй та споживай», товари тривалого використання здаються в оренду, у прокат, або використовуються спільно там, де це можливо. У будь-якому випадку створюються стимули і умови, що закріплюються у домовленостях, які передбачають забезпечення повернення продукту, а згодом і його повторне використання чи компонентів виробів і матеріалів насамкінець терміну основного використання.

Зазначені принципи циклової економіки дозволяють виокремити для підприємницьких структур чотири джерела створення вартості та можливості отримання додаткового прибутку.

По-перше, рівень витрат матеріалів у порівнянні з лінійною виробничою системою суттєво нижчий. Відтак, чим щільніший цикл (кількість змін, яким піддається виріб до свого повторного використання, відновлення та вторинного відтворення) і чим швидше він повертається у використання, тим вищою є потенційна економія матеріалів, праці, енергії та капіталу, вкладених у продукт. По-друге, економія за рахунок збільшення максимальної кількості послідовних

циклів незалежно від того, чи йдеться про повторне використання, вторинне виробництво чи рециркулювання, а також часу на кожен з цих циклів. По-третє, диверсифікація повторного використання протягом усього ланцюжка нарощування вартості – каскадне використання виробів, їх елементів чи матеріалів у підприємницьких структурах різних галузей виробництва. По-четверте, використання екологічно чистої сировини підвищує ефективність підприємницьких структур та її перерозподіл при збереженні якості, особливо щодо технічних матеріалів, що, в свою чергу, збільшує довговічність продукту, а відтак і продуктивність матеріалу.

Перехід на модель економічного розвитку, в основі якої принципи циклової економіки, найбільшою мірою торкнеться виробничого підприємства. Зміни стосуватимуться як вибору сировини, способів і технології виготовлення продукції, так і використання як повноцінної сировини побічних продуктів одних виробництв іншими. Це дозволить уникнути втрат вартості матеріалів і продукції, знизити рівень дефіцитності ресурсів, запобігти зростанню цін і нагромадження відходів, знизити рівень деградації довкілля, створити сприятливі умови для розвитку інновацій і зростання кількості робочих місць, підвищити рівень і безпечність продукції та послуг.

Література:

1. Романова К. До економіки замкненого циклу / К. Романова, М. Цибка // Екологія підприємства. – 2017. – № 11. – С. 72-73.
2. Daly H. Economics for a Full World / H. Daly [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.greattransition.org/publication/economics-for-a-full-world#figure-3>.
3. Von Weizsäcker E. Come On! Capitalism, Short-termism, Population and the Destruction of the Planet – A Report to the Club of Rome / E. von Weizsäcker, A. Wijkman. – Springer, 2017. – 232 p.

ВАЖЛИВІСТЬ ЗНАЧЕННЯ СКЛАДОВИХ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЛЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

ГБУР З. В.

кандидат наук з державного управління, докторант,

Національна академія державного управління

при Президентіві України

м. Київ, Україна

В умовах негативних дій, спричинених несприятливою зовнішньою кон'юнктурою, що призвело до прогіршення стану економічної безпеки України, питання економічної безпеки вимагають подальшого дослідження. За цих умов опрацювання комплексу заходів із посилення економічної безпеки України в умовах євроінтеграції постає як першочергове завдання.

Вивчення наукових джерел показало відсутність єдності як в методиці визначення рівня економічної безпеки на всіх ієрархічних рівнях (держави, регіону та підприємства), так і у відсутності єдності поглядів авторів щодо

Наукова економічна організація «Перспектива»

МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

**СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО
ПОТЕНЦІАЛУ СУЧАСНИХ ПІДПРИЄМСТВ**

23 серпня 2018 року

м. Дніпро

УДК 336.6(063)
С 76

Стан та перспективи розвитку фінансово-економічного потенціалу сучасних підприємств: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Дніпро, 23 серпня 2018 р.). – Дніпро: НО «Перспектива», 2018. – 128 с.

У збірнику представлені матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Стан та перспективи розвитку фінансово-економічного потенціалу сучасних підприємств». Розглядаються загальні питання економічної теорії, фінансів та страхування, банківської справи, міжнародної економіки, менеджменту інноваційної та інвестиційної діяльності.

Призначений для науковців, практиків, викладачів, аспірантів і студентів економічних спеціальностей, а також для широкого кола читачів.

УДК 336.6(063)
С 76

**Організатори конференції не завжди поділяють думку учасників.
У збірнику максимально точно відображається орфографія і пунктуація,
запропонована учасниками.**

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ

ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

ЦИФРОВА ЕКОНОМІКА: ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ

ГАРКУШЕНКО О. М. 6

СЕКЦІЯ 2. СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО

І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

СЕКМЕНТАЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРОСТОРУ

ЗА РІВНЕМ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ

СКЛЯРЕНКО Я. П. 9

СЕКЦІЯ 3. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ

НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПІВ ЦИКЛОВОЇ ЕКОНОМІКИ У ПІДПРИЄМНИЦТВІ

ВАШКІВ О. П., БОЙЧИК І. М. 14

ВАЖЛИВІСТЬ ЗНАЧЕННЯ СКЛАДОВИХ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЛЯ
ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

ГБУР З. В. 17

ДЕЯКІ АСПЕКТИ РИНКУ ПОСЛУГ З ВОДОПОСТАЧАННЯ ТА ВОДОВІДВЕДЕННЯ

КРИЛОВА І. І. 21

СЕКЦІЯ 4. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

КОМПЛЕКСНА ОЦІНКА ЯКОСТІ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ

АКЦІОНЕРНИМ ТОВАРИСТВОМ

ГОЛІВЕР В. П. 26

МАРКЕТИНГОВА СКЛАДОВА БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ НА ПРИКЛАДІ

ГАЛУЗІ МАШИНОБУДУВАННЯ В УКРАЇНІ

ДЕРІГІН О. Д. 30

ВИБІР УПРАВЛІНСЬКОГО РІШЕННЯ У СФЕРІ СИСТЕМНОГО

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНТИКРИЗОВОЇ СТІЙКОСТІ ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ

В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

ДЖЕРЕЛЮК Ю. О. 33

УПРАВЛІННЯ ТАЛАНТАМИ ЯК ТЕХНОЛОГІЯ МЕНЕДЖМЕНТУ ПЕРСОНАЛУ

ЄВАСЬ Т. В. 37

ОСОБЛИВОСТІ МЕНЕДЖМЕНТУ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

ВЕЛИКИХ ПІДПРИЄМСТВ

ЄВСТАХЕВИЧ А. Л. 40

СТАЛІЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦТВА, ЯК СКЛАДОВА СТАЛОГО

РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

ІВАНЧЕНКО В. О. 42

ПОБУДОВА ГРАФОАНАЛІТИЧНОЇ МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ РЕСУРСНОЮ

СКЛАДОВОЮ ПОТЕНЦІАЛУ РОЗВИТКУ ЖКГ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

КІМУРЖІЙ М. І. 44

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА: ПРОБЛЕМИ

ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ

ОСТРОВСЬКА Г. Й. 48

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ВНУТРІШНІХ ВОДНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ В УКРАЇНІ ТА ПЕРСПЕКТИВ ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ	
ПАРТОЛА А. І.	50
СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ	
ПОЛЯКОВ П. А.	54
ЕНЕРГЕТИЧНІ КОМПАНІЇ В УМОВАХ РИНКУ	
ПОНОМАРЬОВ С. В.	57
ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ СТРУКТУРОЮ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ	
СИДОРЧУК А. І.	61
ОЦІНКА ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ ⁶³	
СОЛОДОВНИК М. С.	63
ІДЕНТИФІКАЦІЯ НАУКОВИХ ОРІЄНТИРІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ПОТЕНЦІАЛ РОЗВИТКУ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА»	
ТАРЕЛЬНИК К. О.	66
ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В ОДЕСЬКОМУ РЕГІОНІ	
ФІЛІППОВ В. Ю.	70
БАРЬЕРЫ ПРЕПЯТСТВУЮЩИЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ МАЛЫХ И СРЕДНИХ ПРЕДПРИЯТИЙ (МСП)	
ЯН ЧЕМПАС (JAN CZEMPAS)	73
ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА ЯК СЕРЕДОВИЩЕ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ПІДПРИЄМСТВА	
ЩЕРБАК А. М.	76

СЕКЦІЯ 5. РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ КООРДИНАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПРИДНІПРОВСЬКОГО ЕКОНОМІЧНОГО РАЙОНУ В УМОВАХ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ З ЄС ТА ПРИНЦИПІВ SMART-СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ	
ІВАНОВ С. В., ЛЯШЕНКО В. І.	80
МАЛЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО В ЕКОНОМІЧНІЙ СИСТЕМІ РЕГІОНУ	
МІЦА В. В.	85

СЕКЦІЯ 6. ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКА

СОЦІАЛЬНІ ТА ЕКОНОМІЧНІ МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ПРАЦІ ЯК «КЛЮЧ» ПЕРСПЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ	
ДОВБЕНКО Т. О. ДОВБЕНКО В. С.	87

СЕКЦІЯ 7. ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

АГРАРНА РОЗПИСКА – ДІЄВИЙ ФІНАНСОВИЙ ІНСТРУМЕНТ ДЛЯ АГРАРІЇВ	
ВДОВЕНКО І. С.	91
ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЦІН ОКРЕМИХ ВИДІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ	
ГАЛАЙКО А. М.	92
СТРУКТУРА РЕСУРСІВ ДОМОГОСПОДАРСТВ	
ГУРЖИЙ Т. О.	96

ПЕРЕДУМОВИ ТА МОЖЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНОГО «ПРОРИВУ» УКРАЇНИ КОЛОМІЄЦЬ В. Л.	98
ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЩОДО ПІДТРИМКИ ІННОВАЦІЙНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ ПИРОГОВ С. О.	100
МОЖЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ В КОНТЕКСТІ АСОЦІАЦІЇ УКРАЇНИ ТА ЄС СТРІЛЕЦЬ В. Ю.	103
РОЗВИТОК ФРАНЧАЙЗИНГУ В КОНТЕКСТІ ПРОЕКТНОГО ФІНАНСУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	
ШЕВЧУК Я. В.	106

СЕКЦІЯ 8. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

СУТНІСТЬ І НЕОБХІДНІСТЬ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ У ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА КОЛЬТЕРОВА О. Р.	109
ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ НА МОЛОКОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ МОШКОВСЬКА О. А.	111
МЕТОДОЛОГІЧНІ ЕЛЕМЕНТИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА ЗА СТАДІЯМИ ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ СЛАВИЧ О. Д.	115

СЕКЦІЯ 9. СТАТИСТИКА

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ІНФОРМАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО СТАТИСТИЧНОГО СПОСТЕРЕЖЕННЯ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ГІНЧУК Л. І.	120
--	-----

СЕКЦІЯ 10. МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ, МОДЕЛІ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ

КОГНИТИВНА МОДЕЛЬ УПРАВЛЕННЯ ВАЛЮТНИМ РИСКОМ БАНКА ЗУБОВА В. В.	124
---	-----